

TALOUDEN- HALLINNAN PAKETTI

ONKO RAHA-ASIAHALLUSSA?

Raha, talous, tunteet ja arvovalinnat muodostavat yhtälön, joka pohdituttaa meitä jokaista. Taloustaitoja voi opetella milloin vain, eikä koskaan ole liian myöhäistä aloittaa. Taloustaitoja voi oppia koulusta, kotoa ja kavereilta. Kipinä talousasioiden hoitoon voi syttyä opinnoissa tai kun ensimmäinen palkka kilahtaa tilille.

Käsissäsi on taloudenhallinnan paketti, jossa on tietoa, vinkkejä sekä tehtäviä taloudesta ja rahasuhteesta. Olemme koonneet tämän, jotta sinun olisi helpompi puhua rahasta ja pohtia omia valintojasi oman taloutesi suhteen.

Mites raha, kiinnostaako se?

SISÄLTÖ

- 1 ♦ Millainen rahankäyttäjä minä olen?
- 2 ♦ Arvot vai tunteet ohjaamassa?
- 3 ♦ Mitä valintoja voin tehdä?
- 4 ♦ Puhu rahasta.

MUN MUTSI
AINA SÄÄSTI
KAIKKI...

MUN
VIKKORAHA...

01

MILLAINEN RAHANKÄYTTÄJÄ MINÄ OLEN?

Oletko tuhlaavainen, säästäväinen vai jotain siltä väliltä? Yksilön rahankäyttöön vaikuttavat monet asiat kuten se, kuinka paljon tai vähän rahaa on käytettävissä. Usein ajatellaan, että suuremmat tulot ratkaisisivat kaikki rahaongelmat. Näin voikin käydä – ainakin vähäksi aikaa. Tulojen kasvaessa usein menotkin kasvavat. Siksi jokainen meistä tarvitsee riittävän hyvät taloudenhallinnan taidot.

Yksinäisyyden kokemus, kavereiden houkutus tai mainokset voivat johtaa omien varojen ylikulutukseen. Onko sinun helppo tehdä budjettiisi sopivia valintoja tällaisissa tilanteissa? Tunnista omat vahvuutesi ja kipupisteesi rahankäyttäjänä – taloudenhallinta rakentuu omille valinnoille.

Opitut käyttäytymismallit eli se miten rahaan suhtautuu ja miten sitä käyttää vaikuttavat meihin. Käyttäytymismallien havainnointi on ensimmäinen askel muutokseen. Miten olet kuullut rahasta puhuttavan nyt tai lapsuudessasi? Millaista rahankäyttöä olet nähnyt ympärilläsi?

KIINNOSTU NUMEROISTA.

- ♦ Kokeile tehdä kerran kuukaudessa budjetti: mistä rahaa tulee ja minne sitä menee.
- ♦ Missä vaiheessa kuuta pitää maksaa pakolliset laskut kuten vuokra, puhelin ja sähkö?

KUN TEET BUDJETIN, NÄET MIHIN RAHASI KULUU.

- ♦ Kulutatko sinulle tärkeisiin asioihin? Vastaako rahankäyttösi sinun arvojesi?
- ♦ Jääkö sinulla rahaa säästöön?

YHELLÄ
TYYPILLÄ
OLI TOSI
SIISTI...

MÄ LUULIN
AINA...

Katso vinkit budjettiin
seuraavalta sivulta!

MEILLÄ EI
KOSKAAN...

BUDJETTITAUUKKO

MENOT:

VÄLTÄMÄTÖN

Asuminen, sähkö ja vesi

Vakuutukset

Ruoka

Puhelin ja netti

Muut

TARPEELLINEN

Säästäminen

Bussikortti tai auto

Hygienia, kosmetiikka

Vaatteet

Harrastukset ja muut menot

Yhteensä

TULOT:

Palkka

Tuet

Muut tulot

Yhteensä

Huomioi välttämättömissä
menoissa mahdollinen
opintolaina tai muu velka.

FIKSUN RAHANKÄYTÖN KULMAKIVET:

- ♦ Ensinn tuloista maksetaan välttämättömät menot kuten vuokra, vesi, sähkö, puhelinlasku ja ruoka.
- ♦ Toiseksi laitetaan rahaa säästöön esim. säästötillille.
- ♦ Kolmanneksi rahaa voi käyttää tarpeellisiin asioihin – nämä usein vaihtelevat kuukaudesta toiseen.

VINKKEJÄ SÄÄSTÄMISEEN – SÄÄSTÄMISTÄ ON MONENLAISTA:

Jätä ostamatta heräteostoksia. Pienikin säästö on parempi kuin ei mitään.

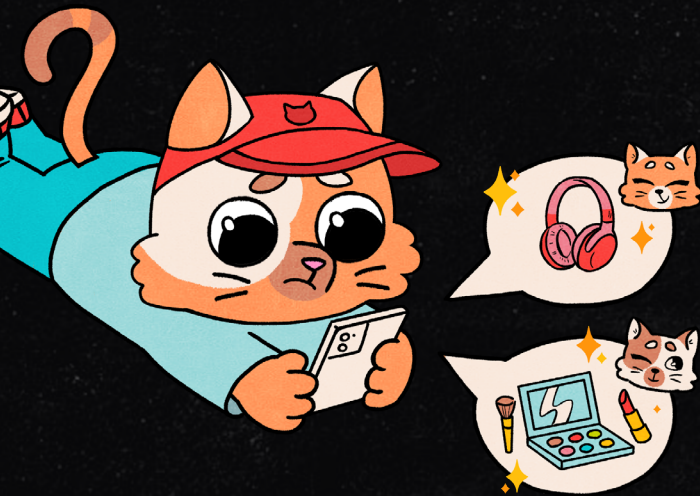
Säästämistä tehdään suhteessa tuloihin – opiskelijan säästösumma voi olla pienempi kuin työssäkäyvän.

Pitkän aikavälin sijoittaminen – riskit huomioiden.

Laita säännöllisesti osa tuloista erilliselle tilille hyvän tai pahan päivän varalle.

Arjen kotivara – pidä pieni rahasumma säästöpossussa tai tilillä.

02

ARVOT VAI TUNTEET OHJAAMASSA?

Tylsistytää ja selaat puhelinta. Ehkä pelaaminen tai uudet kengät voisi piristää? Sinulla on eväät, mutta tekisi mieli lähteä kavereiden kanssa syömään ulos ruokatuolla. Säästätkö rahat vai viekö fiilis mukanaan? Millaisen valinnan sinä teet?

Tunteet voivat vaikuttaa rahankäyttöön ja rahankäyttö voi herättää erilaisia tunteita. Tunteiden äärelle voi pysähtyä ja pohtia mistä ne johtuvat. On myös hyvä muistaa, että tunteita tulee ja menee. Mieli ei lakkaa haluamasta. Sinulla on kuitenkin kykyä ja vahvuutta toimia satunnaisen mielihalun vastaisesti.

Arvot ovat pysyvämpiä ja toimivat sinulla kompassina valintoihin, kun elämässä sattuu ja tapahtuu. Arvot ovat aina konkreettisia, todelliseen arkeen sovellettavia näkökulmia ja valintoja. Ne ovat sinulle tärkeitä asioita, joiden puolesta haluat toimia – kuten ystävät, perhe, työ tai harrastus.

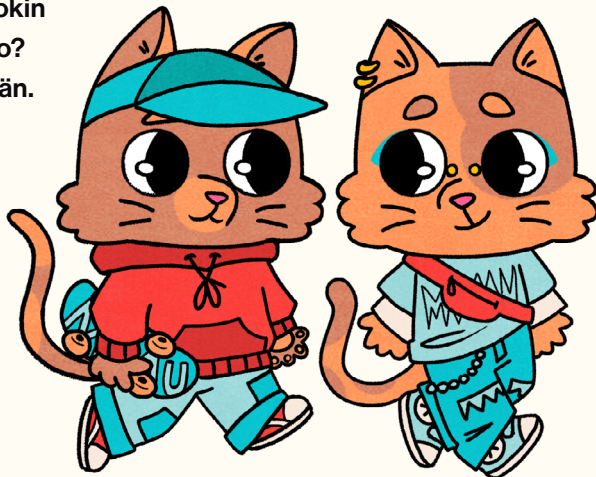
Toisille arvot ovat selkeitä ja kirkkaita. Toisille niiden hahmottaminen voi olla vaikeampaa. Mitkä ovat sinulle tärkeitä asioita elämässäsi? Teetkö taloudellisia valintoja arvojesi pohjalta?

TUTKI JA LÖYDÄ SINULLE TÄRKEITÄ ARVOJA:

YSTÄVYYS	RAKKAUS	HYVYYS	TASA-ARVO	
LUOTTAMUS	RAUHA	TERVEYS	ROHKEUS	TYÖ
AHKERUUS	VASTUULLISUUS	AVOIMUUS	LÄSNÄ-OLO	
LUOVUUS	YHTEISÖLLISYYS	KAUNEUS	HENKISYYS	
AUTTAMINEN	ELÄIMET	ELÄMYKSELLISYYS	AITOUS	
LUONTO	KOHTUULLISUUS	USKOLLISUUS	PERHE	
ITSENÄISYYS	KEHITTYMINEN	VAPAAUS		

Puuttuuko jokin
tärkeä arvo?
Kirjoita tähän.

03

MITÄ VALINTOJA VOIN TEHDÄ?

Talousosaaminen on aihe, josta oppii lisää koko elämän ajan. Tähän olemme koonneet näkökulmia, joiden avulla voit suunnitella omaa talouttasi.

NIUKKUUS JA VAIHTO- EHTOKUSTANNUKSET

Ihmiset tekevät valintoja resurssien (aika, raha) ollessa niukkoja. Yhden valinnan tekemällä sulkee pois muita valintoja.

Haetko kaupasta ruoka-aineita vai tilaatko pitsan kotiin? Hinta voi olla sama, mutta itse tehtyä ruokaa syö useampana päivänä.

KYSYNTÄ JA TARJONTA

Hinnat määräytyvät markkinoilla kysynnän ja tarjonnan vuorovaikutuksessa. Kysynnän ja tarjonnan muutokset ohjaavat hintojen muutosta.

Jos myyt kesällä kirpputorilla talvi-vaatteita, saat todennäköisesti niistä vähemmän rahaa kuin jos myisit ne loppusyksystä.

KULUTTAJAN VALINTA

Saman verran tienavat henkilöt voivat vaikkapa takkia ostaessaan päätyä hyvin erilaisiin ratkaisuihin. Yksi voi ostaa takin kirpputorilta edullisesti ja laittaa osan tuloistaan säästöön. Toinen käyttää melkein koko kuukauden palkkansa uuteen takkiin. Kolmas toteaa, että vanha takki on vielä riittävä ja käyttää rahansa harrastuksiinsa. Mitä päätöksiä sinä teet kuluttajana budjettisi rajoissa?

RAHAN AIKA-ARVO

1. Inflaatio syö rahan arvoa. Jos säästät kaikki rahasi säästöpossuun, saat säästöilläsi viiden vuoden kuluttua ostettua vähemmän kuin tänään.

2. Rahan voi sijoittaa tuottamaan korkoa korolle. Säästämäsi ja viisaasti sijoittamasi rahapotti tuottaa sinulle rahaa ilman, että sinun tarvitsee tehdä mitään – jos maltat odottaa riittävän kauan eli vuosia.

3. Korkoa korolle kasvattaa myös velkaa. Jos otat lainaa tai kulutusluottoa, voi kokonaisvelka kasvaa yllättävän suureksi, kun korkoa kertyy sekä velkasummasta että aiemmin kertyneestä korosta.

RISKIN KAIHTAMINEN

Riskien kaihtaminen tukee vakaata taloudenhoitoa. Liikenteessä ei kannata töртöttöillä, jotta oma autovakuutus olisi mahdollisimman edullinen.

Toiset innostuvat sijoittamaan jo ensimmäisiä palkkarahojaan. Sijoittaminen on hyvä aloittaa keskustelemalla oman pankkisi kanssa heidän tarjoamistään vaihtoehtoista ja aloittaa matalan riskin sijoittamisesta. Hyvä sijoittaja ei sijoita kohteisiin, joiden sisältöä tai toimintalogiikkaa hän ei ymmärrä.

Useat pankit tarjoavat asiakkailleen sijoitusneuvontaa ja vinkkilistoja, miten päästä alkuun. Tutustu useampaan luotettavaan lähteeseen ennen kuin teet päätöksiä.

INHIMILLINEN PÄÄOMA

Opiskeluihin liittyy lyhytaikainen tulonmenetys, sillä opintojen suorittaminen ja täyden työviikon tekeminen ei ole mahdollista. Tutkinto kerryttää sinulle kuitenkin inhimillistä pääomaa. Se tarkoittaa, että osaamisen ja tutkinnon avulla voit tienata pidemmällä aikavälillä enemmän kuin ilman tutkintoa.

04

PUHU RAHASTA

Raha-asiat eivät ole helppoja, mutta ne ovat opittavissa olevia asioita. Ei kannata luovuttaa, vaikka välillä tulisi tehtyä huonoja valintoja. Hyvä taloudenhallinta ei synny yhdessä tai kahdessa yössä. Uudet tavat vaativat paljon toistoa. Iloitse pienistäkin onnistumisista!

On myös hyvä muistaa, että talous ja suhde rahaan vaihtelevat elämän aikana. Vanhempien ero, oma työttömyys tai epäsäännölliset tulot saattavat tehdä rahan tai sen puutteen näkyvämmäksi omassa elämässä. Silloin joutuu ehkä opettelemaan uusia tapoja arjen hallinnassa ja rahankäytössä.

Puhu raha-asioista kavereiden, vanhempien ja muiden luotettavien aikuisten kanssa. Moni meistä kokee samoja haasteita rahan suhteen. Neuvoa voi kysyä itselleen tai kaverilleen esimerkiksi oppilaitoksen kuraattorilta tai nuorisopalveluilta. Olemme listanneet seuraavalle aukeamalle tahoja, joiden verkkosivuilta löytyy lisätietoa hyvään rahasuhteeseen.

**MIETI, MITÄ HYVIÄ ASIOITA SINULLA
ON ELÄMÄSSÄSI, JOTKA EIVÄT VAADI
RAHAA – PIDÄ NIISTÄ KIINNI.**

MISTÄ SAAN LISÄTIETOA?

Hyviä materiaaleja rahasuhteen pohtimiseen löytyy esimerkiksi [Takuusäätiöltä](#) sekä Oikeuspalveluviraston [talous- ja velkaneuvonnasta](#).

Voit hakea innostusta talousasioihin ja tietoa esimerkiksi yrittäjyydestä Nuorten NYTin [verkkosivuilta](#).

Oman kunnan nuorisopalvelut ja oppilaitosten kuraattorit ovat hyvä taho, jonka puoleen voit kääntyä, kun haluat keskustella mieltä askarruttavista asioista.